

Logopeedilised jutukesed

Diana Pabbo, Pärnu Tammsaare Lasteaed, eripedagoog 25. nov. 2014

Avaldatud Tallinna Ülikooli Pedagoogilise seminari kodulehel
http://teatoimeta.ee/Logopeedilised_jutukesed_1091.htm

Pati ja Malle jutukesed on mõeldud toetamaks probleemaatiliste häälikute õiget hääldusoskust

Me kõik teame, et mingi oskuse kujunemiseks on vaja seda harjutada. Kõnelemiseks on oluline saavutada nii suulihase hea liikuvus kui ka koordinatsioon.

Vahvaid jutukesi kuulavad lapsed meeleldi, eriti kui jutukeste juurde kaasata mänguasju reaalse tegelastena. Jutukesi võivad lisaks õpetajatele või logopeedidele kasutada ka lapsevanemad. See annab neile võimaluse emotsionaalset lähedust pakkuvat ja arendavat koostegevust oma lapsega läbi viia.

Pati ja Malle jutukesed on mõeldud toetamaks probleemaatiliste häälikute õiget hääldusoskust. Lisaks võib esitada lastele teksti taastavaid küsimusi tegelaste, sündmuse toimumisaja- ning koha suhtes. Samuti võib esitada küsimusi tegelaste tunnete, käitumismotiivide osas ning sündmuste põhjuste ja tagajärgede kohta või ajaliste seoste kohta (mis toimus enne, mis pärast).

Jutukeste allosas on juhised, mis selgitavad läbiviidavat tegevust või häälitsust. Jutukeste tekst võimaldab silpe hääldada mitmeid kordi. Sellised kordused kinnistavad hääliku õiget hääldamisoskust. Õpetaja loeb jutukese teksti ning hääldab silbid lapsele õigesti ette. Seejärel hääldab laps neid kas iseseisvalt või koos õpetajaga. Kui laps ei suuda silpe õigesti hääldada, on mõistlik logopeediga nõu pidada.

Anni ja Pati koogiküpsetus

Häälitsuste jutuke

Jutuke on mõeldud R hääliku seade perioodil lapsele, kes veel ei suuda R häälikut isoleeritult hääldada.

Eesmärk: Laps kordab täiskasvanu eeskujul keele tipu tugevdamiseks mõeldud silbiridu,

laps hääldab isoleeritult R asehääliku ž

Ühes väikeses majakeses elas pisike tüdruk. Tema nimi oli Malle. Mallega koos elas seal ka koer. Tema nimi oli Pati.

Ühel suvepäeval hakkas Mallel igav ja ta otsustas, et hakkab magusaid pirukaid tegema. Tüdruk tahtis seda koos koeraga teha, sest seltsin on lõbusam küpsetada.

Malle hakkas koera hüüdma “**Pa-ti, aee-ae, aee-ae. Pa-ti, aee-ae, aee-ae**”. Kuid koera ei tulnud. Tüdruk hüüdis edasi “**Pa-ti, uii-uu, uii-uu. Pa-ti, uii-uu, uii-uu**”.

Koera ei tulnud ikkagi kohale. Malle ohkas suurest kurvastusest mitu korda **ohh, ohh**. Siis mõtles

Malle, mida küll teha. Mõeldes ümises ta vaikselt “**mmmm**”. Et mõni hea mõte pähe tuleks, ümises ta veel “**mmmm**”. Ümisedamine aitas Mallel mõelda. Talle tuligi hea mõte. Kui valju häälega hüüdmine koera kohale ei toonud, siis ehk aitab vaikselt kutsumine. Tüdruk sosistas “**aaaa**”, “**äää**”, “**aaa**”, “**äää**” (soshäälega).

Järsku seisiski Pati Malle kõrval. Nüüd Malle rõõmustas. Ometi saab magusaid pirukaid küpsetama hakata. Sõbrad läksidki koos kööki. Pati kihutas kööki sellise müdinaga, justkui oleks ta hobune. Tema käpakased tegid **klak-klok, klak-klok** .

Köögis hakkasid sõbrad kaussi otsima, et sinna taigen segada. Malle otsis kaussi nõnda, et kapiuksed kolisesid **koll-koll, poll-poll, koll-koll, poll-poll**. Koerake aga hüppas sahtli ees, et seda lahti saada **ti-ti-ta, ti-ti-ta**. Ta proovis kõrgemale hüpata **põnn-põnn-põnn, põnn-põnn-põnn**. Lõpuks leidis Malle sahtlist kausi. Kõgepealt lõi Pati kaussi munad **tänna-pänna, tänna-pänna**. Siis valas Malle kaussi suhkrut **silla-salla, silla-salla**. Edasi valas Pati kaussi piima **sulla-lulla, sulla-lulla**. Kõige lõpuks pani Malle sinna veidi pärimi ja hakkas seejärel taigent segama **tilla-tolla, tilla-tolla**.

Nüüd hakkasid sõbrad taigent lapikuks rullima **nänn-nänn-nänn, nänn-nänn-nänn**. Laiaks rullitud taigen aga pandi ahju küpsema. Kui taigen oli valmis küpsenud hõikas Malle oma sõpra mesilast, et see piruka peale mett tooks. Mesilane lendaski meega kohale **žžž** . Lõpuks saidki sõbrad pirukat sööma hakata **mats-mats-mats**. Küll nüüd oli Pati ja Malle tuju hea. Nii magusad pirukad olid.

- Lapsed kordavad tumedalt trükitud hääletsusi juhendaja eeskujul mitu korda.
- Klak-klok - naeruseuga imetakse keel suulae külge ja lastakse seejärel plaksuga lahti.
- Žžž- naeruseuga “mesilasehää”, keel ülemiste hammaste taga. Õhk puhutakse üle keeletipu koos häälega välja.

Malle ja Pati seenelkäik

Jutuke on eelkõige mõeldud kasutamiseks, kui isoleeritult on lapsel S häälik olemas ning harjutatakse S hääldamist lahtises ja kinnises silbis.

Eesmärk: Laps harjutab S hääliku hääldamist lahtises ja kinnises silbis.

Ühes väikeses majakseses elas pisike tüdruk. Tema nimi oli Malle. Mallega koos elas koerake. Koerakese nimi oli Pati. Malle ja Pati olid suured sõbrad. Ühel suveõhtul otsustasid Malle ja Pati koos seenele minna.

Enne, kui sõbrad said seenele minna, oli neil tarvis korvi, kuhu seeni korjata. Pati otsis korvi toast. Talle tuli meelde, et oli korvi voodi all näinud. Voodi all oli hirmus tolmu. Koerake puhus tolmu voodi alt vähemaks. Ikka oli voodi all nii tolmu, et koer ei näinud midagi. Pati vilistas, et Malle talle appi tuleks . Malle tuligi Patile appi. Nii suurt tolmu hunnikut nähes imestas Malle kõvasti “**oi-oi-oi, oi-oi-oi**” . Malle sai korvi siiski voodi alt kätte ja sõbrad saidki seenele minna.

Metsas korjasid Malle ja Pati usinalt seeni. Järsku kuulis Pati kivi all sisinat “**ss-ss, ss-ss**”. Kes see küll sisiseb nii “**ss-ss, ss-ss**”, imestas Malle. Kivi alt roomas välja rästik. Rästik ütles “**ssss**”. “Kes sa oled?”, küsis Malle“. “Mina olen uss”, vastas rästik. Meie sind ei sega, meie otsime seeni”, ütles Pati. Rästik hakkaski kivi alla tagasi roomama. Ta roomas vaikselt sisisedes **uu-ss, aa-ss, uu-ss, aa-ss**. Nüüd said sõbrad seeni edasi korjata.

Lõpuks oli korv seeni päris täis. Malle ja Pati hakkasid koju minema. Nende kummikud sahisid sambla sees vaikselt **ii-ss, ää-ss, ii-ss, ää-ss**. Järsku hakkas vihma sadama **s-illa, s-oll, s-illa, s-olla**. Siis muutus vihma sadu tugevamaks **ss-ill, ss-all, ss-ill, ss-all**. Vihmasadu muutus veelgi tugevamaks **ss-ihh, ss-ahh, ss-ihh, ss-ahh**. Sõbrad jooksid läbi vihma ruttu kodu poole **ss-ipa, ss-apa, ss-ipa, ss-apa**.

Kui Pati ja Malle koju jõudsid, olid nad päris märjad. Ruttu panid nad märjad riided kuivama. Malle kuulis, kuidas vesi tilkus riietelt põrandale **ss-ipp, ss-app, ss-ipp, ss-app**. Pati tõi vannitoast kausi ja pani selle riiete alla. Nüüd tilkus vesi kaussi **poss-päss, poss-päss**.

Malle läks kööki ja hakkas õhtusöögiks seeni praadima. Seened särisesid pannil **ss-ill(rr) – ss-äll(rr)**. Küll praetud seened maitsesid sõpradele hästi.

- Lapsed kordavad kõiki hääliitsusi mitu korda.
- Oi-oi - naerune suu ja torutav suu vaheldumisi.
- Vilistamine- kitsalt torus huultega, keel vastu alumisi hambaid.
- Puhumine - kitsalt torus huultega, keel vastu alumisi hambaid.
- S hääliku hääldamisel jälgige, et lapse hambad oleksid koos ning keel ei tuleks hammaste vahele.
- ss-ill(rr)- kui lastel on R häälik olemas võib L hääliku asemel seda kasutada.

Malle on haige

Jutuke on mõeldud kasutamiseks, kui isoleeritult on lapsel K häälik olemas ning harjutatakse K hääldamist lahtises ja kinnises silbis.

Eesmärk: laps hääldab pehme suulae liikuvust parandavaid silbiridu (ohh, ahh, hobuse kabjaplagina hää, sihh, sahh),

laps harjutab K hääliku hääldamist kinnises ja lahtises silbis.

Ühel hommikul tundis Malle end halvasti. Tal oli päris paha olla. Malle ohkas raskelt “**ohh, ohh**” (pehme suulae liikuvuse parandamine, K hääliku eelharjutus). Tüdruk tundis, kuidas kurgus kipitab. Ta ohkas jälle “**ohh-ahh, ohh-ahh**”. Siis tabas Mallet kõva aevastus “**atsihh-atsihh**”. Nüüd tahtis tüdruk juua. Ta püüdis koera hüüda, kuid suutis vaid köhida “**köhh-köhh**”. Õnneks koer kuulis Mallet ja jooksis suure müdinaga tüdruku juurde **klak-klok, klak-klok**.

Malle palus koeralt juua. Koer jooksis kiiresti kööki teed tooma **sihh-sahh, sihh-sahh**. Ta kõndis teega ettevaatlikult tagasi, et see maha ei loksuks. Pati ähkis suurest pingutusest “**ähh-puhh, ähh-puhh**”.

Malle tahtis sooja teed jooma hakata, kuid teda tabas jälle kole köha “**köhh-köhh, köhh-köhh**”. Kui tüdrukul natuke parem hakkas, võttis ta lonksu teed. Kuid hakkas uuesti köhima ja tõmbas endale teed kurku. Tüdruk hakkas laskama “**ökk-ökk, ökk-ökk**”. Koer patsutas tüdrukut seljale, et Mallel parem hingata oleks. Kuid tüdruk aina laskas “**ikk-ökk, ikk-ökk**”. Õnneks hakkas Mallel lõpuks parem ja ta sai oma ravitee lõpuni juua. Pati kiigutas Malle magama **iik-aak, iik-aak, iik-aak, iik-aak**. Varsti suikuski Malle sügavasse unne.

Pati hiilis vaikselt kööki **eek-ääk, eek-ääk**. Pati otsustas, et teeb veel ühe kannu piparmündi teed.

Pati pani poti veega tulele. Vesi hakkas potis keema **kih-h-kõh, kih-h-kõh**. Siis võttis Pati poti tulelt ja pistis vette piparmündi lehti ja vaarika varsi. Pati pani potile kaane peale. Tee tõmbas potis **ku-hh, ka-hh, ku-hh, ka-hh**. Pati pani tee sisse suure lusikatäie mett.

Kui Malle uuesti ärkas, andis Pati tüdrukule kohe teed juua. Malle jõi januga teed **õnk-õnk, õnk-õnk**. Tüdruk tundiski end varsti paremini. Küll Pati rõõmustas, et tema tehtud ravitee sõbra jälle terveks tegi.

- Lapsed kordavad kõiki häälsusi mitu korda.
- Klak-klok - naerusuuga imetakse keel suulae külge ja lastakse seejärel plaksuga lahti.
- Köhh – võib hääldada silbi köhh kuid võib ka reaalselt köhimist imiteerida.